

MLÁDEŽNICKÉ ORGANIZACE BY MOHLY PŘIJÍT AŽ O PĚTINU SVÝCH DOTACÍ

Ministr Dobeš o ničem takovém však zatím nerozhodl

Krácení státních výdajů by se mohlo dotknout také oblasti mládeže, kterou spravuje MŠMT. Výše dotací, které se rozdělují mezi sdružení pracující s dětmi a mládeží, již několik let stagnuje. Jde zhruba o 170 milionů korun. Hovoří se tom, že tato částka by mohla být pro příští rok zkrácena ještě o 10, nebo dokonce až o 20 procent!

Jde jen o nezávazné úvahy

„Může jít i o větší finanční propad,“ tvrdí ALEŠ SEDLÁČEK, předseda České rady dětí a mládeže (ČRDM), a pokračuje: „Sdružení mají totiž spoustu mandatorních výdajů, například smlouvu s pojišťovnou na čtyři roky. Platba za pojistku se však nesníží. Naopak. Tim, jak přibývají nová sdružení, částka narůstá.“

Děti, respektive zájemců o organizovanou činnost však spíše ubývá. To, že se ale tak automaticky nesníží i náklady na činnost sdružení dětí a mládeže, vyplývá i ze způsobu, jakým jsou financovány.

Organizace nejsou vůbec financovány podle počtu svých členů. „Není tomu tak proto, abychom nediskriminovali menší organizace. V opačném případě bychom podle mě zlikvidovali mládežnické hnutí,“ říká JAROSLAV TUČEK z odboru pro mládež MŠMT a dodává: „Menší organizace by pak stěžily něco zrealizovaly. Navíc peníze přidělené státem nemají sloužit jen členské základně, ale co možná největšímu počtu dětí a mladých lidí – chceme, aby sdružení vytvářela program nejen pro sebe, ale ovlivňovala i děti, které nejsou nijak organizované.“

Organizace jsou pro potřeby dotací děleny podle toho, zda jde o sdružení s místní, či s celostátní působností. Celostátní organizace pobírají zvláště peníze na své ústředí, tedy na jeho chod. Oba typy organizací jsou pak dále financovány podle projektů, které podají. Upřednostňována jsou témata těch projektů, která ministerstvo aktuálně vyhlašuje ve svém dotačním programu.

„Je pravda, že se uvažovalo o šetření až ve výši dvaceti procent, ale zatím nebyly určeny žádné závazné ukazatele. Ministr školství se však také vyjádřil v tom smyslu, že nebude snižovat výši dotace v oblasti mládeže, pokud to bude jen trochu možné. V dotačních programech na příští rok se neobjevila žádná zásadní změna, která by změnila dosavadní způsob financování sdružení dětí a mládeže,“ informuje J. Tuček.

Dobrovolnictví jako nadstandard?

Jak již bylo zmíněno, reálný pokles financí na standardní činnost sdružení však mohou způsobovat i jiné faktory než jen plošné snižování dotací. Jedním z dalších příkladů je fenomén dobrovolnictví. Ministerstvo školství už z letošního rozpočtu začíná podporovat oblasti, které dříve nedotovalo. Jde zejména o přípravu na blížící se evropský rok dobrovolnictví, která již nyní ministerstvo přišla na pět milionů korun. Akce je sice financována i z grantů Evropské komise, ale MŠMT se na nich musí podílet. „Sdružení tento směr sice vítají, ale jako nadstandard, nikoliv na úkor financování své běžné činnosti,“ zdůrazňuje A. Sedláček.

„Přístup ČRDM je v současné době takový, že sice dobrovolnictví podporuje, ale nechápe, že na mládež jsou jenom jedny peníze. Jestliže tedy chceme dělat dobrovolnictví, a všichni s k němu hrdě hlásí, musíme ho financovat jen z finančních prostředků, které máme. Jde o objednávku státu, kdy si stát objednává aktivitu v oblasti dobrovolnictví – přípravu nadcházejícího roku dobrovolnictví, vzdělávání dobrovolníků a různé projekty,“ reaguje J. Tuček.

Nejasná budoucnost dotací na tábory

Samostatnou kapitolou jsou tábory. „Ministerstvo má při kontrolách na táborech někdy pocit, že jsou drahé, a proto se uvažovalo o rušení dotací na ně,“ sděluje A. Sedláček.

„O dotacích na tábory se diskutuje již řadu let, názory se však různí, a to i mezi jednotlivými organizacemi. Skauti nebo pionýři říkají, že jsou schopni tábory realizovat i bez státní dotace. Jiní prohlašují, že bez dotací nebudou tábory dostupné pro děti ze sociálně slabších rodin. Myslím si, že nelze jednoznačně říci, zda dotace na tábory ano, či ne,“ míní J. Tuček.

Diskuzi o otázce financování táborů však vyvolalo samo ministerstvo. „Hledáme cesty, kde ušetřit, ale ne za kaž-

dou cenu. Zatím k žádnému rušení těchto dotací nedochází. Osobně si myslím, že dotace na tábory by neměly být přidělovány plošně, ale pouze tam, kde je to objektivně skutečně zapotřebí,“ komentuje J. Tuček.

Dozvíme se, jak jsou sdružení efektivní

Ať již výše dotací na sdružení dětí a mládeže nakonec poklesnou, či nikoliv, organizace budou muset začít kvůli zajištění své běžné činnosti hledat peníze asi ještě jinde.

Jednou z cest, aby sdružení mohla na své základní úrovni dále existovat, je zvyšování členských příspěvků nebo zdražování táborů. Naopak bude muset dojít k redukci počtu nebo náročnosti některých akcí, včetně táborů. „Rodiny, které mají více dětí a chtějí je všechny na tábor poslat, mohou mít již dnes s platbou problém,“ podotýká A. Sedláček.

Peníze za tábor a finanční možnosti rodičů jsou problémem chudších regionů. Naopak bohatší města mají starosti s nájemným za prostory pro činnost. Starosta na vesnici nebo v malém městě sežene dnes pro děti klubovnu jednodušejší než třeba jeho kolega v Praze nebo Brně.

„Hlavní argument pro to, aby se nám nenavýšovaly státní finanční prostředky, byl vždy v tom smyslu, že přece tuto činnost děláme dobrovolně, tedy zdarma. Musíme proto politiky neustále přesvědčovat o tom, že i přes tento fakt se náklady na naši činnost nedaří opomíjet. Jde navíc o službu, která je pro stát velice výhodná. Vytváříme proto analýzu, která by jednak ukázala, jaké mzdové náklady by z dobrovolné práce vyplývaly, kdyby byla placena, jednak chceme přiblížit, jaký finanční přínos výsledky této práce představují. V prvním případě se propočítávají náklady na hodinovou mzdu, ve druhém se pak zjišťuje, kolik by občané byli ochotni zaplatit za aktivity sdružení dětí a mládeže, aby tyto aktivity vznikly nebo se udržely. Jsem přesvědčen, že dojdeme ke zjištění, že investice, tedy dotace od státu se mnohonásobně vrací,“ vysvětluje předseda ČRDM.

Již nyní před provedením šetření přínosu činnosti sdružení dětí a mládeže je jasné, že za tak málo peněz nabízet sta tisícům dětí možnost aktivního využití mimoškolního času je velice efektivní státní výdaj. O účinné prevenci před krizovými jevy ani nemluví.

Na ministerstvu školství jsme se před časem dozvěděli, že rektori usilují o to, aby se jejich pravomoci posílily. Jinými slovy řečeno, děkani jsou prý moc velkými pány, a když rektor chce prosazovat strategii školy, nebo se musí řešit nějaký problém či krize na fakultě, má prý svázané ruce. Odstrašujícím příkladem má být kauza plzeňských práv. Její rektor tvrdí, že všechno mohlo být jinak, pokud by měl více pravomocí.

univerzita (MU) je toho dlouhodobě dobrým příkladem.“

Osvědčenou tradici je potřeba respektovat

Mnohaletým úspěšným rektorem zmíněné brněnské vysoké školy byl současný děkan Fakulty informatiky MU a místopředseda Rady vysokých škol (RVŠ) JIŘÍ ZLATUŠKA: „Současné silnější postavení děkana umožňuje vytvořit mikroklíma, které do jisté míry může fakultu ochránit od případné nerozumné politiky vedení školy. Nemyslím si totiž, že rektor se nachází v nějaké slabé pozici. V okamžiku, kdy chce něco zrealizovat a je to rozumné, má nástroje k prosazení svého záměru. Děkany by měl přesvěd-

MĚLI BY MÍT REKTOŘI VĚTŠÍ PRAVOMOCI?

Silnější rektori jen na menších univerzitách?

„Se současně nastaveným systémem si školy dokáží většinou dobře poradit. Plzeňská kauza je exemplárním příkladem toho, že většina orgánů, které měly fungovat, nefungovala. Rektor, stejně jako jakýkoliv jiný manažer, který se musí rozhodovat s ohledem na kolektiv, je úspěšný v prosazování strategie školy, pokud ji dokáže dobře vysvětlit svým děkanům,“ říká JOSEF HYNEK, rektor Univerzity Hradec Králové.

Je přirozené a tudíž pravděpodobné, že asi všichni, nebo rozhodně drtivá většina děkanů, nebudou chtít o své pravomoci přijít. Přesto jsme oslovili děkana naší největší fakulty. „Chápu z hlediska praktického managementu, že by rektori mohli mít větší pravomoci vůči fakultám dané školy,“ komentuje MICHAL STEHLÍK, děkan Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, a pokračuje: „Rozlišoval bych však podle typu vysokých škol. Menší univerzity mají méně fakult, studijních oborů i zaměstnanců a výrazně menší rozpočty než velké školy, a je tedy možné je efektivně řídit z centra. Tradiční univerzity s velkými fakultami by si ale měly zachovat v zásadě současně rozdělení pravomocí. V případě naší fakulty, kterou nazýváme univerzita v univerzitě, by nebylo dobré, aby zde existovalo ještě další řízení z centra. Dokážu si ale představit drobnější ústupky v pravomocích směrem k vedení univerzity v oblasti hospodaření, zejména rozpočtu, protože škola má dnes minimální manévrovací prostor. Když se například rozbují mzdový fond fakulty, přestože se nachází v minusu, rektor s tím nemůže nic dělat. Pokud jde o realizaci strategie školy, rozhodující je osobnost rektora, nikoliv posílení jeho pravomocí. Zvláště Masarykova

čit o tom, že jeho vize je dobrá. Pokud to rektor nedokáže, formální pravomoci by stejně byly k ničemu, protože by prosazoval něco, co by bylo vnímáno jako škodlivé, a to i v případě, pokud by jeho vize byla dobrá. Takováto situace by svědčila o tom, že rektor není schopen s děkany komunikovat. A takový člověk, byť nositel dobrých nápadů, by rektora dělat neměl. Je proto dobře, že neexistuje jednoduchý způsob, jak na univerzitě provést jednostrannou, rychlou a razantní změnu. Není důvod, aby se podoba univerzity měnila příliš rychle. Současný model považují za optimální vzhledem k tradicím, které máme v tužském prostředí.“

K posílení pravomocí rektorů je naopak nakloněn další z místopředsedů rady a zároveň předseda Studentské komory RVŠ MIROSLAV JAŠUREK: „V našem pozicním dokumentu o budoucnosti akademické samosprávy se uvádí, že pravomoci rektorů by měly být

posíleny. Týká se to hlavně strategického směřování, a to především větších vysokých škol. Zejména při zavedení připravovaných změn ve financování by rektor měl mít možnost potřebné kroky realizovat na celé škole. Myslím si, že děkani by měli mít větší zodpovědnost vůči univerzitě jako celku. To ale neznamená, že rektor by se měl stát absolutním vládcem. Měl by například mít v ruce strategický záměr směřování školy schválený akademickým senátem, jehož naplňování by bylo závazné pro všechny děkany dané univerzity. Třeba na Západočeské univerzitě byl už na všech fakultách zaveden kreditní systém, jen na právech ne. Myslím si, že rektor ale měl pravomoci k tomu, jak fakultu vést k potřebným změnám. Případná legislativní změna by však mohla tyto možnosti rektora zpřehlednit a posílit. Jedním ze způsobů, jak pravomoci rektora posílit, je i to, že by jeho nadstandardní rozhodnutí podléhala schválení akademického senátu univerzity.“

Neměly by se měnit jen jednotlivosti

To, že rektor na plzeňských právech měl a má málo pravomocí, odmítá i J. Zlatuška: „Jde o absolutní nesmysl. Je to rektor, kdo podepisuje diplomy. Zodpovědnost za absolventy a kvalitu studia na celé škole má tedy nejen formální, ale i faktickou. Možnost podívat se na to, jak vypadá studijní evidence nebo průběh studia, může rektor využít kdykoliv. Sám jsem toho jako rektor využil v případě, když se na filozofické fakultě diplomy dávaly na základě zkopírovaných indexů, protože chyběla primární evidence. Považuji za zcela vyloučené, aby rektor, pokud není oddělen od prostředí školy, nebyl na takový problém upozorněn. Byl to rektor Průša, kdo právnické fakultě uděloval nadstandardní výjimky. To, že studenti neoprávněně získávali diplomy, nebyla chyba studentů, ale školy.“

Rektor Hynek navíc považuje za nutné uvažovat vždy o celém systému, nejen o jednotlivých změnách. „Nemyslím si, že by bylo nutné nějak zásadně měnit kompetence rektorů a děkanů, nicméně kdyby se v nové legislativě vyjasnilo, bylo by to dobré. Pokud by však k nějakým změnám přece jenom došlo, vzájemný vztah pravomocí děkanů a rektorů by měl zůstat vyvážený. Změna by se pak měla provést v rámci celého systému řízení a samosprávy, tedy včetně akademických senátů. Hovořit jen o jednotlivých možných změnách odděleně je nesystémové. Nevzpomínám si, že by se Česká konference rektorů tématu posílení pravomocí rektorů v posledním roce vůbec kdy věnovala. Některé rektory toto téma zajímá více, některé méně. Všechny rektory však daleko více trápí otázka rozpočtu a vůbec přezítí vysokých škol než změny kompetencí.“